

Sygn. akt IX Ca 112/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 września 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodnicząca:	SSO Bożena Charukiewicz (spr.),
Sędziowie:	SO Dorota Ciejek, SO Agnieszka Żegarska,
Protokolant:	st. sekr. sądowy Agnieszka Najdrowska,

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2018 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa J. B. i A. C. (1)

przeciwko A. C. (2)

o zapłatę,

na skutek apelacji powodów i pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Piszcu z dnia 26 września 2017 r., sygn. akt I C 330/15,

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

– w punkcie I oddala powództwo J. B.;

– w punkcie IV zasądza od pozwanego na rzecz powoda A. C. (1) dodatkowo, ponad kwotę zasądzoną w punkcie III, kwotę 427,35 zł (czteryście dwadzieścia siedem złotych trzydzieści pięć groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 września 2018 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałej części;

II. oddala apelacje w pozostałej części;

III. znosi wzajemnie pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Dorota Ciejek Bożena Charukiewicz Agnieszka Żegarska

Sygn. akt IX Ca 112/18

UZASADNIENIE

Powodowie J. B. i A. C. (1) wnieśli o zasądzenie od pozwanego A. C. (2) kwot po 12 500 zł na rzecz każdego z nich z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zachowku po zmarłej S. C.. Wnieśli o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu podnieśli, że spadkodawczyni S. C. zmarła 1 września 2012r. Sąd Rejonowy w Szczytnie Zamiejscowy Wydział w Piszku postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2014r. stwierdził, że spadek po S. C. nabyły jej dzieci: L. V., B. K., J. B., J. C., A. C. (1) i A. C. (2), każdy z nich po 1/6 części. S. C. za życia darowała synowi A. C. (2) lokal mieszkalny nr (...) położony przy ul. (...) w P.. W wyniku tej darowizny pozostał spadek o znikomej wartości 3 465 zł, w skład którego wchodziły tylko akcje imienne serii (...) w P.. W sprawie o dział spadku akcje zostały podzielone pomijając obdarowanego. Powodowie wskazali, że przy obliczaniu zachowku dolicza się do spadku darowiznę uczynioną na rzecz pozwanego. W ocenie powodów wartość lokalu mieszkalnego wynosi 150 000 zł, łącznie z akcjami o wartości 3 465 zł, wartości spadku wyniosła 153 465 zł.

Pozwany A. C. (2) wniósł o oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu wskazał, że lokal mieszkalny darowany został małżonkom A. i H. C., których małżeństwo uległo rozwiązaniu i nastąpił podział dorobku małżeńskiego. Podniósł, że pomógł spadkodawczyni w wykupieniu lokalu mieszkalnego, z tytułu otrzymanej darowizny opłacił podatek, dlatego sprzeczne z zasadami współżycia społecznego byłoby zaliczanie darowizny do obliczania zachowku. Nadto został pozbawiony prawa do akcji po spadkodawczyni i wykluczony przy podziale ostatniej emerytury oraz dokonał niebagatelnej opłaty za pochówek. Podniósł, że zrezygnował z roszczeń do żądania wykupu weksli po zmarłej S. C. oraz z „całego dorobku życia”, tak by spadkodawczyni mogła mieszkać w darowanym mieszkaniu po podziale majątku wspólnego. Pozwany opiekował się spadkodawczynią, ponieważ córka J. B. opuściła mieszkanie na skutek orzeczonego wyroku eksmisji.

Wyrokiem z dnia 26 września 2017 r. Sąd Rejonowy w Piszku zasądził od pozwanego A. C. (2) na rzecz powódki J. B. kwotę 1 296,32 zł płatną w terminie 3 miesięcy od daty uprawomocnienia orzeczenia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku zwłoki w płatności tej kwoty. Oddalił powództwo J. B. w pozostałym zakresie. Zasądził od pozwanego na rzecz powoda A. C. (1) kwotę 4.414,82 zł płatną w terminie 3 miesięcy od daty uprawomocnienia orzeczenia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku zwłoki w płatności tej kwoty. Oddalił powództwo A. C. (1) w pozostałym zakresie. Nakazał zwrócić powodce kwotę 292,26 zł z tytułu niewykorzystanej zaliczki oraz pozwanemu kwotę 103,83 zł. Zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że spadkodawczyni S. C. zmarła 1 września 2012r. Postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2014 roku Sąd Rejonowy w Szczytnie Zamiejscowy Wydział w Piszku stwierdził, że spadek po S. C. nabyły dzieci: L. V., B. K., J. B., J. C., A. C. (1) i A. C. (2), każdy z nich po 1/6 części.

Aktem notarialnym z dnia 3 marca 1997r. Rep. (...)S. C. darowała synowi A. C. (2) i synowej H. C. lokal mieszkalny nr (...) stanowiący odrębną nieruchomość, usytuowany na 2 piętrze budynku mieszkalnego położonego w P. przy ul. (...).

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 17 lipca 2008 roku w sprawie sygn. akt VI RC 2055/06 rozwiązał przez rozwód małżeństwo A. C. (2) i H. C..

Sąd Rejonowy w Piszku postanowieniem z dnia 6 stycznia 2009r. w sprawie sygn. akt I Ns 223/08 dokonał podziału majątku wspólnego byłych małżonków A. C. (2) i H. C.. Na skutek orzeczonego podziału lokalu mieszkalny nr (...) położony przy ul. (...) w P. przyznany został w całości na własność A. C. (2).

W skład spadku po zmarłej S. C. wchodziły akcje imienne serii (...)z siedzibą w P. w ilości (...) o numerach kolejnych (...) do (...) o łącznej wartości 3.465 zł oraz świadczenie należne S. C. wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym w kwocie 1017,68 zł.

Spadkobiercy zawarli ugodę w przedmiocie działu spadku po S. C. i P. C. w sprawie VI Ns 265/14 toczącej się przed Sądem Rejonowym w Piszku w ten sposób, że akcje imienne serii (...) z siedzibą w P. w ilości (...) o numerach kolejnych (...) do (...) o łącznej wartości 3.465 zł przyznali J. B., a świadczenie należne S. C. wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym w kwocie 1017,68 zł przyznali A. C. (2). J. B. zobowiązała się zapłacić na rzecz L. V., B. K., J. C. i A. C. (1) kwoty po 693 zł tytułem spłaty w terminie trzech miesięcy z ustawowymi odsetkami w przypadku zwłoki w płatności tych kwot. A. C. (2) zobowiązał się zapłacić na rzecz J. B., L. V., B. K., J. C. i A. C. (1) kwoty po 169,61 zł tytułem spłaty w

terminie trzech miesięcy z ustawowymi odsetkami w przypadku zwłoki w płatności tych kwot. Wartość jednej akcji wynosi obecnie 1,10 zł.

Biegły z zakresu szacowania nieruchomości ustalił wartość wskazanego lokalu mieszkalnego na kwotę 117.000 zł.

W ocenie Sądu Rejonowego powodowie byli uprawnieni do żądania od pozwanego zapłaty sumy pieniężnej potrzebnej do uzupełnienia zachowku, gdyż spadkodawczyni S. C. dokonała na rzecz pozwanego i jego małżonki darowizny w postaci lokalu mieszkalnego, którego wartość stanowiła znaczącą część spadku. Mając na uwadze, iż lokal mieszkalny darowany został przez spadkodawczynię małżonkom, których udziały w majątku wspólnym wynoszą co do zasady po 1/2, w skład substratu zachowku należało zaliczyć wyłącznie 1/2 wartości lokalu mieszkalnego. Bez znaczenia jest przy tym okoliczność, iż na skutek rozwodu pozwanego, a następie podziału majątku wspólnego sporny lokal mieszkalny stał się wyłączną własnością pozwanego. O tym co stanowi substrat zachowku decyduje bowiem stan w dacie dokonania darowizny. W sporządzonej opinii biegły ustalił wartość lokalu mieszkalnego na kwotę 117 000 zł. Do substratu zachowku należy zaliczyć połowę tej kwoty to jest 58 500 zł. Do substratu zachowku po zmarłej S. C. należy doliczyć również wartości 3465 sztuk akcji, przy czym pozwany udowodnił, iż wartość jednej akcji w chwili obecnej wynosi 1,10 zł, co stanowi kwotę 3 811,50 zł oraz dodatek pielęgnacyjny w kwocie 1017,68 zł. Łącznie wartość substratu zachowku wyniosła 63.329,18 zł. Wartość udziału spadkowego każdego z powodów wynosi 10.554,86 zł (63 329,18 zł : 6 spadkobierców = 10 554,86 zł). Powodowie nie są małoletni ani niezdolni do pracy wobec czego mogą żądać zachowku w wysokości połowy wartości udziału spadkowego, który wynosi 5 277,44 zł (10 554,86 zł : 2 = 5 277,44 zł). Powyższą kwotę zachowku należało pomniejszyć o wartość spadku, którą powodowie utrzymali na skutek zawartej ugody w przedmiocie działu spadku. W przypadku powódki J. B. od kwoty 5 277,44 zł Sąd odjął otrzymaną wartość akcji – obecnie 3.811,50 zł oraz spłatę w kwocie 169,61 zł, stąd zachówek należy powódce wynieść 1.296,33 zł. W przypadku powoda A. C. (1) od kwoty 5 277,44 zł Sąd odjął otrzymane spłaty w łącznej kwocie 862,61 zł, stąd zachówek należy powodowi wynieść 4.414,83 zł. Na skutek oczywistej pomyłki w wyroku wskazano kwotę 4.414,82 zł. Podniesiony przez pozwanego zarzut, że roszczenie strony powodowej narusza klauzulę zasad współżycia społecznego Sąd Rejonowy uznał za bezzasadny. Ostatecznie Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.296,32 zł i na rzecz powoda kwotę 4.414,82 zł, płatne w terminie 3 miesięcy od daty uprawomocnienia orzeczenia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku zwłoki w płatności tej kwoty. O odsetkach Sąd orzekł zgodnie z żądaniem pozwu. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. wzajemnie je znosząc.

Powyższy wyrok zaskarżyli apelacjami powodowie i pozwany.

Powodowie zarzucili wyrokowi niezgodność ustaleń faktycznych sądu z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, w szczególności poprzez ustalenie, że powód nie udowodnił podstawy faktycznej swojego roszczenia oraz naruszenia prawa materialnego w szczególności polegające na jego błędnej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu do stanu faktycznego.

Wskazując na powyższe zarzuty powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

Pozwany zarzucił zaskarżył wyrok w części zasądzającej od pozwanego kwoty 5.711,14 zł. Zarzucił wyrokowi naruszenie przepisów postępowania, poprzez pominięcie przez sąd zgłaszanych przez pozwanego wniosków dowodowych i tym samym błędne ustalenie stanu faktycznego. Ponadto skarżący zarzucił wyrokowi naruszenie art. 45 Konstytucji, niezgodność z wyrokami Sądu Najwyższego przytoczonymi przez pozwanego oraz niezgodność z art. 58 § 2 k.c., art. 379 k.p.c., art. 5 k.c., art. 58 § 1 k.c., art. 285 k.p.c., art. 187 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c., art. 240 § 1 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 228 § 1 k.p.c., art. 230 k.p.c., art. 231 k.p.c. Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie wyroku w całości, oddalenie powództwa oraz obciążenie kosztami postępowania wyłącznie powódkę.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Obie apelacje są zasadne w części.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że zarówno powodowie jak i pozwany kwestionowali prawidłowość wyliczeń Sądu Rejonowego odnoszących się do należnych powodom sum tytułem zachowku. Wszystkie te zarzuty należało uznać za zasadne, gdyż w istocie Sąd Rejonowy nie obliczył prawidłowo wysokości zachowku przysługującego spadkobiercom, przyjmując nietrafnie, że roszczenie o zachówek przysługiwało również powódce. Za niezasadne należało jednak uznać zarzuty pozwanego, który kwestionował w ogóle uprawnienie powoda do żądania uzupełnienia zachowku.

Podstawą prawną żądania powodów w niniejszej sprawie są przepisy regulujące zachówek (art. 991 k.c. i następne). Zgodnie z art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z mocy ustawy, należą się, jeśli uprawniony jest stale niezdolny do pracy albo uprawniony zstępny jest małoletni $\frac{2}{3}$ wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach $\frac{1}{2}$ wartości tego udziału. **Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku** bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, **bądź w postaci powołania do spadku**, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

W orzecznictwie podkreśla się, że instytucja zachowku służy ochronie interesów majątkowych najbliższych członków rodziny spadkodawcy, wymienionych w art. 991 § 1 k.c., przez zapewnienie im, niezależnie od woli spadkodawcy, a nawet wbrew jego woli, roszczenia pieniężnego odpowiadającego określonej wartości ich udziału w spadku, który by im przypadął przy dziedziczeniu ustawowym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2018 r., II CSK 85/18).

Podkreślić należy, że u podstaw wykładni przepisów regulujących zachówek leży **zasada samodzielności procesu o zachówek**. W procesie tym charakteryzuje ją niezależność od postępowania o dział spadku, w którym następuje ustalenie składu i wartości spadku oraz definitywny podział majątku spadkowego. Z tego względu sąd w procesie o zachówek samodzielnie rozstrzyga wszystkie zagadnienia prawne niezbędne dla rozstrzygnięcia procesu. Dlatego **sąd orzekający w procesie o zachówek samodzielnie ustala stan i wartość spadku według cen z daty orzekania o roszczeniach z tego tytułu**.

W niniejszej sprawie powodowie byli legitymowani do występowania

z powództwem o zachówek co do zasady, albowiem zaliczają się do kręgu osób (zstępni), uprawnionych do zachowku, dziedziczą z ustawy po spadkodawczyni oraz nie zostali wydziedziczeni (art. 1008 k.c.).

Bezspornym jest, że legitymacja bierna przysługiwała w niniejszej sprawie pozwanemu A. C. (2), z dwóch tytułów. Po pierwsze jest on spadkobiercą po S. C. (art. 991 k.c.), pod drugie otrzymał od spadkobierczyni darowiznę (art. 1000 k.c.).

Należy zatem wskazać, że jeżeli uprawniony do zachowku, dziedziczący z ustawy wspólnie z innymi osobami, nie otrzymał należnego mu zachowku, ma przeciwko współspadkobiercom roszczenia o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2004 r., II CK 444/02). Także w sytuacji, gdy spadkodawca dokonał darowizny wyczerpującej cały spadek, uprawniony do zachowku może dochodzić od obdarowanego roszczenia o zachówek w granicach określonych w art. 1000 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2008 r., III CSK 255/07).

Sytuacja obojga powodów będących spadkobiercami nie jest jednak taka sama. Należy bowiem zauważyć, iż żądanie zapłaty kwoty 12.500 zł skierowane przez powódkę J. B. do pozwanego A. C. (2), ale również zasądzona przez Sąd Rejonowy od pozwanego na rzecz powódki kwota 1 296,32 zł, przewyższają wartość należnego powódce zachowku. Taka sytuacja nie występowała natomiast w przypadku powoda, któremu przypadł ze spadku udział o wartości niższej

niż wysokość należnego zachowku. W konsekwencji powodowi przysługiwało roszczenie o uzupełnienie wysokości zachowku.

W celu określenia wysokości zachowku, należało ustalić udział spadkowy, będący podstawą do obliczenia tego zachowku. W tym celu należy w pierwszej kolejności określić, jakie osoby byłyby powołane do dziedziczenia po spadkodawcy z ustawy, a następnie uzyskany w ten sposób ułamek pomnożyć przez $\frac{1}{2}$, bądź też przez $\frac{2}{3}$ – w zależności od tego, o czyje uprawnienie do zachowku chodzi, tj. osoby małoletniej lub stale niezdolnej do pracy, czy też osób pozostałych (art. 991 k.c.).

Z postanowienia Sądu Rejonowego w Szczytnie z dnia 23 kwietnia 2014r. wynika, że spadek po S. C. nabyły jej dzieci, w tym strony niniejszego procesu, a zatem powodowie J. B. i A. C. (1) oraz A. C. (2), każdy z nich w $\frac{1}{6}$ części. Żaden ze spadkobierców uprawnionych do zachowku nie jest trwale niezdolny do pracy lub małoletni, w związku z tym przysługuje im co do zasady połowa wartości udziału spadkowego, a zatem $\frac{1}{12}$ części ($\frac{1}{6} : 2$).

W celu ustalenia konkretnej sumy zachowku należy powyższy udział $\frac{1}{12}$ pomnożyć przez wartość, tzw. substratu zachowku. Na substrat zachowku składa się, tzw. czysta wartość spadku zmodyfikowana według zasad określonych w art. 993 k.c. Czysta wartość spadku to różnica pomiędzy wartością aktywów wchodzących w skład spadku (stan czynny spadku), a wartością długów (pasywów) spadkowych (stan bierny spadku).

Zgodnie z art. 993 k.c. i art. 994 k.c. przy obliczaniu zachowku dolicza się do spadku uczynione przez spadkodawcę darowizny poza wymienionymi tam wyjątkami, w tym dokonane na rzecz osób będących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku bez względu na czas, kiedy zostały dokonane, także wówczas, gdy przedmiot darowizny uległ zniszczeniu lub zużyciu lub nie znajduje się obecnie w majątku obdarowanego.

Ustalając zatem czystą wartość spadku w niniejszej sprawie należało uwzględnić wszystkie wchodzące w skład spadku aktywa, a więc świadczenie pieniężne w wysokości 1.017,68 zł oraz wierzytelność z tytułu akcji w wysokości 8,939,70 zł. Postępowanie dowodowe nie ujawniło żadnych długów, które obciążałyby majątek spadkowy. Tym samym czysta wartość spadku wyniosła kwotę 9.957,38 zł. W kolejnym kroku należało dodać do wartości spadku wartość darowizny uczynionej przez spadkodawczynię w postaci lokalu mieszkalnego na rzecz A. C. (2) i jego małżonki z tym istotnym zastrzeżeniem, że wartość tę należało uwzględnić jedynie w połowie.

W orzecznictwie wskazuje się bowiem, że w sytuacji, gdy spadkodawca uczynił darowiznę na rzecz uprawnionego do zachowku i na rzecz jego małżonki z zastrzeżeniem, że przedmiot darowizny wejdzie do majątku wspólnego obdarowanych, na należny uprawnionemu zachówek zaliczeniu podlega tylko wartość połowy przedmiotu darowizny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2003 r., IV CK 158/02).

Z uwagi na treść umowy darowizny, w której darczyńca – S. C. wprost wskazała, że darowizna stanowi podziękowanie za działania obojgu małżonków i, że małżonkowie otrzymują za to lokal na własność, przyjęć należało, że będący przedmiotem darowizny lokal wszedł do majątku wspólnego małżonków. Powyższe orzeczenie nakazuje przyjąć na potrzeby obliczenia wysokości zachowku tylko połowę wartości prawa do lokalu, skoro pozwany nie otrzymał tego prawa w całości a tylko na współudział ze swoją małżonką.

Przy czym podkreślić należy, iż ustalenie wartości darowizny na potrzeby określenia wysokości zachowku nastąpić powinno, zgodnie z art. 995 § 1 k.c. według cen z chwili ustalania zachowku, ale według stanu z chwili jej dokonania (tak również uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 1985 r., III CZP 69/84).

Według tej zasady ustalona została wartość lokalu, która stanowiła kwotę 117.000 zł. W ten sam sposób powinna być również ustalona wartość akcji, które weszły w skład spadku. W tym przypadku należy mówić jednak o wierzytelności z tytułu akcji, gdyż same akcje zostały objęte przymusowym wykupem i następnie umorzone. Cena przymusowego wykupu akcji wyniosła 2,58 zł za każdą akcję, a zatem wartość (...) akcji wyniosła łącznie kwotę 8.939,70 zł (dowód: informacja k. 447) i nie była przez strony kwestionowana.

Ostatecznie substrat zachowku stanowiący sumę czystej wartości spadku 9.957,38 zł i połowy wartości darowizny 58.500 zł wyniósł 68.457,38 zł. Uwzględniając, że udział spadkowy każdego ze spadkobierców wyniósł 1/6, a wysokość zachowku 1/2 tej wartości, to wysokość należnego zachowku wyniosła 5.704,78 zł ($1/12 \times 68.457,38$ zł).

Norma art. 991 § 2 k.c. nakazuje przy ustaleniu należnego zachowku uwzględnić uczynione na rzecz uprawnionego przez spadkodawcę darowizny oraz wszystko to, co uprawniony otrzymał ze spadku.

W odniesieniu do powódki J. B., otrzymała ona w postaci powołania do spadku wierzytelność z tytułu akcji o wartości 8.939,70 zł. Z informacji (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w P. wynika, że w przypadku zgłoszenia się do Spółki właściciela (...) imiennych akcji serii (...) o numerach od (...) do (...), tj. J. B. zostanie jej wypłacona kwota 8.939,70 zł brutto ((...) 2,58 zł; informacja k.447-448).

W wyniku działu spadku powódka dokonała spłat na rzecz pozostałych spadkobierców w łącznej wysokości 2.772 zł (4 osoby x 693 zł), a zatem otrzymała z tytułu powołania do spadku kwotę 6.167,70 zł (8.939,70 zł – 2.772 zł) plus 169,61 zł tytułem spłaty od A. C. (2) (zgodnie z treścią ugody o dział spadku), łącznie 6.337,31 zł. Kwota ta przewyższa wysokość należnego jej zachowku (czyli 5.704,78 zł). Tym samym wartość otrzymanych w postaci powołania do spadku składników przewyższa wysokość należnego powódce zachowku, dlatego jej roszczenie o zapłatę podlegało oddaleniu. Skoro Sąd Rejonowy uznał, że powódce należna jest określona zapłata, w tym zakresie wyrok Sądu Rejonowego należało zmienić i powództwo powódki oddalić.

Odmienne przedstawiała się natomiast sytuacja powoda A. C. (1), który z tytułu powołania do spadku otrzymał składniki o niższej wartości (tj. kwotę 862,16 zł z tytułu spłat należnych od powódki 693 zł i od pozwanego 169,61 zł, wynikających z działu spadku) niż należna wysokość zachowku (5.704,78 zł). Tym samym powodowi przysługiwało wobec pozwanego skuteczne roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do uzupełnienia zachowku. Suma ta wniosła 4.842,17 zł (5.704,78 zł – 862,61 zł). Ponieważ Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.400 zł dlatego Sąd Okręgowy zmienił wyrok w tym zakresie zasądzając dodatkowo na rzecz powoda kwotę 427,35 zł.

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy podzielił ustalenia i rozważania Sądu I instancji, w tym nieudowodnienie przez pozwanego, że to on w całości pokrył cenę nabycia lokalu mieszkalnego będącego przedmiotem darowizny. Na tę okoliczność pozwany nie przedłożył żadnych wiarygodnych dowodów potwierdzających w sposób nie budzący wątpliwości jego stanowisko. Sąd Okręgowy przyjął także za wiarygodną opinię biegłego co do wysokości wartości prawa do przedmiotowego lokalu. Biegły w sposób logiczny odpowiedział na zarzuty pozwanego i jasno wyjaśnił przyjęte w opinii wnioski. Pozwany nie podważył skutecznie jej wiarygodności.

W tych warunkach, mając na uwadze wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w punkcie I wyroku. W pozostałym zakresie obie apelacje podlegały oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. jako niezasadne.

O kosztach procesu postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. wzajemnie je znosząc z uwagi na fakt, że apelacje obu stron zostały częściowo uwzględnione i częściowo oddalone, a poniesione przez strony koszty pozostawały w zbliżonej wysokości.

Dorota Ciejek Bożena Charukiewicz Agnieszka Żegarska